

**ΦΡΟΝΤΙΖΟΝΤΑΣ & ΜΙΛΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ & ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ
της εργασίας σε ζευγάρια ή σε ομάδες δουλειάς**

Η εργασία σε ζευγάρια ή ομάδες δουλειάς μπορεί να έχει διάφορα περιεχόμενα π.χ. καταιγίδες ιδεών, μοίρασμα απόψεων και συναισθημάτων, οργάνωση μαθησιακού υλικού (π.χ. σε ταξινόμηση, σχεδιάγραμμα σύνδεσης εννοιών, πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα) επίλυση προβλημάτων, εκμάθηση υλικού ή παραγωγή γραπτού υλικού. Όμως και το καλύτερα οργανωμένο περιεχόμενο εργασίας ΔΕΝ μπορεί να κάνει την εργασία σε ζευγάρια ή ομάδες να λειτουργήσει, εάν δεν υπάρχει συνεπής φροντίδα για την εκμάθηση της διαδικασίας από τους μαθητές, για τη συμμετοχή τους στη λογική και τις αξίες της ομαδοσυνεργατικής μάθησης.

Οι παρακάτω ιδέες αφορούν το πώς μπορούμε να διευκολύνουμε μια συζήτηση των μαθητών για τη διαδικασία και την εμπειρία του να δουλεύει κανείς σε ζευγάρια ή σε ομάδες δουλειάς.

A.

Προτού ξεκινήσει ένας εκπαιδευτικός για πρώτη φορά να χωρίσει την τάξη του σε ζευγάρια ή σε ομάδες είναι πάρα πολύ σημαντικό **να συζητήσει με τους μαθητές τον στόχο του χωρισμού σε ομάδες**. Εκτός από μαθησιακούς στόχους υπάρχει και ένας γενικός κοινωνικός στόχος: να μάθουν τα παιδιά να συνεργάζονται, να ακούν τους άλλους αλλά και να εκφράζουν με σεβασμό τη δική τους γνώμη και να μπορούν να δέχονται, να συνυπάρχουν και να "διαχειρίζονται" τη διαφορετικότητα των ανθρώπων. Αυτοί οι γενικοί κοινωνικοί στόχοι χρειάζεται να συζητηθούν με την τάξη και ο καθηγητής να πάρει τη συμφωνία των μαθητών για αυτή τη γενική στόχευση της συνεργασίας, ώστε οι μαθητές να είναι συμμετοχοί στη λογική και την επιδίωξή τους.

Μπορεί να συζητηθεί με τους μαθητές ότι με τη δραστηριότητα αυτή όλοι μαζί θα επιδιώξετε να μάθουν / αναπτύξουν μία σειρά από ικανότητες που μπορούν να χρησιμεύσουν στους μαθητές αύριο στον επαγγελματικό τομέα και όχι μόνο. Στις αυριανές δουλειές τους θα συνενρευθούν με ποικιλία διαφορετικών ανθρώπων (κάποιους μπορεί να τους συμπαθούν αλλά και κάποιους ίσως και όχι τόσο) και θα χρειαστεί να συνυπάρξουν με αυτούς για να είναι καλά στη δουλειά τους. Αλλά και στο προσωπικό επίπεδο θα τους χρησιμεύσουν οι παραπάνω ικανότητες, ώστε να μπορούν να βρίσκουν τρόπους συνεργασίας και συνεννόησης και με ανθρώπους που ενδιαφέρονται να έχουν προσωπικές σχέσεις. Χρειάζεται και σε αυτή την περίπτωση να μπορούν να έχουν εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους για συνεννόηση και συνεργασία και άρα να μπορούν να κρίνουν πιο σίγουρα μέχρι ποιο σημείο μπορούν να προχωρήσουν ή να διακόψουν σχέσεις που επιλέγουν ελεύθερα με τους ανθρώπους.

Στη βάση των παραπάνω (και κυρίως της αιτιολόγησης για την "επαγγελματική" χρησιμότητα των δεξιοτήτων συνεργασίας, όπου πρέπει να συνυπάρξουμε ακόμη και με ανθρώπους που δεν θα τους επιλέγαμε ευθύς εξαρχής) μπορεί ο εκπαιδευτικός να αιτιολογήσει και το ότι ο χωρισμός σε ομάδες ΔΕΝ θα γίνεται με βάση το "ποιος είναι φίλος μου". Ο σκοπός είναι να μάθουμε να συνεργαζόμαστε με διαφορετικούς ανθρώπους και όχι αποκλειστικά με τους φίλους μας.

Καλό είναι οι πρώτες ομάδες που θα δημιουργηθούν (και οι οποίες μπορεί να αλλάζουν από μάθημα σε μάθημα ή από περίοδο σε περίοδο) να είναι μικρές (δύο με τρία άτομα) και αργότερα μπορεί να γίνουν και τέσσερα άτομα (εφόσον οι μαθητές /τριες έχουν εμπεδώσει αρκετά καλά τις δεξιότητες συνεργασίας).

Μόνο τότε θα έχει νόημα η εκμάθηση και των κοινωνικών δεξιοτήτων, η οποία γίνεται με τρόπους οι οποίοι περιγράφονται αδρά παρακάτω (σημείο Β).

B.

Η διαδικασία για την εφαρμογή μιας δραστηριότητας στην τάξη σε ζευγάρια ή σε ομάδες δουλειάς μπορεί να περιλαμβάνει τρία στάδια:

A) Προετοιμασία. Συζητάμε με τους μαθητές τους μαθησιακούς και κοινωνικούς όρους για το πώς θα γίνει η δουλειά σε ομάδες δουλειάς ή σε ζευγάρια. [Σε σχέση με τους κοινωνικούς όρους: πριν ξεκινήσουμε τις πρώτες απόπειρές μας για την εφαρμογή ομάδων δουλειάς (ή συγκεκριμένων διαδικασιών λειτουργίας τους) μπορούμε να συζητήσουμε με την τάξη ποιοι μπορεί να είναι οι καλοί τρόποι λειτουργίας τους και να καταλήξουμε σε μία συμφωνία.] Μπορεί επίσης να δώσουμε και γραπτώς συγκεκριμένες οδηγίες τόσο για τους ακαδημαϊκούς όσο και για τους κοινωνικού όρους που θα έχουμε διαπραγματευτεί με τους μαθητές. (Στις σελίδες 5 & 6 του κειμένου «Συνεργατική τάξη» θα βρείτε λεπτομερειακές ιδέες για το πώς μπορείτε να κάνετε αυτή την προετοιμασία).

B) Εφαρμογή της συνεργατικής διαδικασίας. Στη διάρκεια αυτής της διαδικασίας: α) Παρατηρούμε το πώς συνεργάζονται γιατί οι παρατηρήσεις μας μπορούν να μας χρησιμεύσουν στη συζήτηση που θα γίνει στο επόμενο στάδιο αλλά και σαν πληροφορίες για τις επόμενες φορές που θα οργανώσουμε δραστηριότητες, β) Παρεμβαίνουμε με μέτρο. Εάν κάτι δεν πηγαίνει καλά στόχος μας δεν είναι να δώσουμε μια λύση αλλά να δώσουμε τη δυνατότητα στους μαθητές να αναλάβουν ευθύνη για το τι δεν πάει καλά και για το πώς μπορούν να το διορθώσουν. Αυτό μπορεί να σημαίνει ότι (i) θα αποφύγουμε να παρέμβουμε σε κάποιες περιπτώσεις και θα αφήσουμε τους μαθητές να βρουν μόνο τους λύσεις και (ii) θα παρέμβουμε σε κάποιες άλλες περιπτώσεις *όχι δίνοντας λύσεις αλλά κάνοντας ερωτήσεις* (π.χ. ποιο φαίνεται να είναι το πρόβλημα; πώς συμφωνήσαμε ότι θα λειτουργούμε; τι μπορείτε να κάνετε για να λυθεί;)

Γ) Τι μάθαμε από τη διαδικασία – Αξιολόγηση. Μετά το τέλος της δουλειάς σε ζευγάρια ή σε ομάδες εργασίας μπορεί να υπάρξει ευκαιρία για τους μαθητές να συζητήσουν στη μεγάλη ομάδα (αλλά καμιά φορά και να καταγράψουν ή να συζητήσουν με το ζευγάρι τους ή την υποομάδα τους) τι έμαθαν *ακαδημαϊκά* από τη δουλειά τους. Εκτός όμως από αυτό το τέλος της δουλειάς τους μπορεί να είναι και ευκαιρία να συζητήσουν επίσης τι έμαθαν και *κοινωνικά* από τη διαδικασία που προηγήθηκε. Σε αυτήν την κουβέντα μπορούν να χρησιμεύσουν και οι παρατηρήσεις του εκπαιδευτικού, φτάνει να είναι παρατηρήσεις και όχι αξιολογήσεις. Π.χ. «Είδα ότι η τάδε ομάδα δυσκολεύτηκε να καταλήξει σε μια κοινή λύση» και όχι «είδα ότι η τάδε ομάδα δε συνεργάζεται καλά». Αυτό σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να είναι αντικειμενικός όπως μια κάμερα βίντεο που δεν λέει τίποτα για το καλό ή το κακό των καταστάσεων που καταγράφει.

Όταν θέλουμε να ανοίξουμε μια κουβέντα με τους μαθητές για το πώς βίωσαν τη διαδικασία και το πώς μπορούν να την βελτιώσουν τότε μπορούν να μας διευκολύνουν μια σειρά από ερωτήματα, που μπορεί να αφορούν τα παρακάτω θέματα:

:

ΘΕΜΑΤΑ**Πιθανά ερωτήματα**

Η διαδικασία	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τι πήγε καλά στη διαδικασία; 2. Πώς ξεπέρασαν κάποιες από τις δυσκολίες που προέκυψαν; 3. Τι θα μπορούσε να γίνει διαφορετικά την επόμενη φορά;
Η διαδικασία προσωπικά	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τι ευχαριστήθηκαν από τη διαδικασία; 2. Πώς θα μπορούσαν να ευχαριστηθούν περισσότερο την άλλη φορά;
Οι συμμαθητές μου	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κάτι που έκανε ο συνεργάτης τους και το εκτίμησαν; Κάτι που έκανε ο συνεργάτης τους και τους βοήθησε;
Εγώ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Αλλαγές που έκαναν στη σκέψη τους σαν αποτέλεσμα της διαδικασίας
Συνεργασία και διαφορετικότητα	<ol style="list-style-type: none"> 1. Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του να δουλεύουν μαζί στο συγκεκριμένο έργο; 2. Οι ιδέες, λύσεις που προέκυψαν από τις υποομάδες τι κοινό έχουν; Τι διαφορετικό έχουν; Πώς ίδιες λύσεις προέκυψαν από διαφορετικές προσεγγίσεις; 3. Ο τρόπος δουλείας των υποομάδων τι ίδιο, τι διαφορετικό είχε; Πώς οι διαφορετικοί τρόποι δούλεψαν εξίσου καλά; Τι έμαθαν ότι δε δουλεύει τόσο καλά;
Συνεχίζοντας	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να γράψουν ή να ζωγραφίσουν για μια ιδέα που τη βρήκαν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα, αναπάντεχη ή καλοσυνάτη 2. Να γράψουν ή να ζωγραφίσουν για μια προσωπική εμπειρία που σχετίζεται με κάτι που συζητήθηκε κατά τη συζήτηση 3. Να γράψουν ένα γράμμα σε ένα μέλος της τάξης μιλώντας του για κάτι που αυτό το άτομο είπε ή έκανε κατά τη διαδικασία